

ISBN: 978-625-7587-45-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 519

Tarih

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Editör

Ayşe Nur Rana

Düzeltili

Samet Tinas

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ağustos 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212.412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hristiyanlık

Tarih, İnanç ve Uygulama

MAHMUT AYDIN

KETEBE

Mahmut Aydın

1968 yılında Samsun'un 19 Mayıs ilçesinde doğdu. 1990 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1991 yılında aynı fakülteye Dinler Tarihi Araştırma Görevlisi olarak atandı. 1993 yılında yüksek lisansını tamamladıktan sonra Mayıs 1994'de doktorasını yapmak üzere Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından İngiltere'ye gönderildi. Birmingham Üniversitesi'nde doktorasını tamamlayarak Temmuz 1998'de Türkiye'ye döndü ve Nisan 1999'da Dinler Tarihi Ana Bilim Dalı'na Yardımcı Doçent olarak atandı. Nisan 2003'de doçent, Ocak 2009'da da profesör unvanını alan Aydın'ın ulusal ve uluslararası yayımlanmış birçok çalışması bulunmaktadır. Yayımlanmış çalışmalarından bazıları şunlardır: *Modern Western Christian Theological Understandings of Muslims Since the Second Vatican Council* (2002), *Monologdan Diyaloga: Çağdaş Hıristiyan Düşüncesinde Hıristiyan Müslüman Diyalogu* (2001), *İsa: Tanrı mı İnsan mı? Dinler Arası Diyalog Bağlamında İsa-Masih'in Konumu Sorunu* (2002), *Tarihsel İsa: İmanın Mesih'i'nden Tarihin İsa'sına* (2002), *Hıristiyan, Yahudi ve Müslüman Perspektifinden Dinsel Çoğulculuk ve Mutlaklık İddiaları* (2005), *Dinlerarası Diyalog: Mahiyet, İlkeler ve Tartışmalar* (2008), *Hz. İsa'ya Ne Oldu?: Hıristiyan ve İslam Geleneğinde İsa-Masih'in Akıbeti Sorunu* (2017), *Dinler Tarihi: Tarih, İnanç ve İbadet* (2018), *Kur'an ve Hıristiyanlar: Kur'an'ın Geliş Ortamında Hıristiyanların İnançları, İbadetleri ve Kutsal Metinleri* [Asım Duran ile birlikte] (2019).

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	15

Hristiyanlığın Arka Planı:

İsa Mesih Öncesi Filistin Bölgesi.....	17
Kitab-ı Mukaddes'in Tanrısı.....	18
Yaratıcı Olarak Tanrı.....	19
Ahdin İki Peygamberi: İbrahim ve Musa.....	23
Yahudilerin Sürgün Yorumu.....	27
Helenizasyonun Etkisi.....	27
Tanrısal Krallık Algısı.....	29
Yahudi Dünya.....	30
Vaftizci Yahya: İsa'nın Öncüsü.....	31

I. BÖLÜM

HRİSTİYANLIĞIN YAPI TAŞLARI: İSA MESİH VE PAVLUS

İsa Mesih ve Öğretisi.....	35
İsa Mesih'in Kimliği.....	35
İsa'nın Elçilik Görevine Giden Yol.....	41
İsa Mesih'in Öğretisi.....	42
Beşer İsa'dan Tanrısal İsa'ya.....	50
Pavlus ve Öğretisi.....	65

Pavlus'un Kimliği.....	65
Pavlus'un Öğretisi.....	73
Pavlus'un Yasa ve Kurtuluş Görüşü.....	74
Pavlus'un Misyon Seyahatleri ve Stratejisi.....	76

II. BÖLÜM

İLK YÜZYILIN ORTALARINDAN ORTA ÇAĞ'A HRİSTİYANLIK: ERKEN DÖNEM HRİSTİYANLIK TARİHİ

İlk Hristiyan Toplumunun İnşası.....	87
İlk Kilisede Dâhilî Anlaşmazlıklar.....	96
Mesajın Evrenselleştirilmesi.....	97
Otorite ve Doktrin.....	99
Yasa ve Özgürlük.....	101
Erken Dönem Hristiyanlığının Yayılma Serüveni.....	102
Suriye ve Mezopotamya'da Hristiyanlık.....	103
Antakya ve Urfa'da Hristiyanlık.....	107
Anadolu ve Yunanistan'da Hristiyanlık.....	109
Batı Akdeniz'de Hristiyanlık.....	113
İskenderiye ve Mısır'da Hristiyanlık.....	116
Hindistan'da Hristiyanlık.....	117
Hristiyanlara Yönelik Roma'nın Zulüm Politikası.....	120
Hristiyanlara Yönelik İlk Zulümler.....	121
İlk Hristiyan Şehitler.....	126
Neron Dönemi: 54-68.....	128
Marcus Aurelius Dönemi (161-180).....	129
Decius Dönemi (249-251).....	130
Valerian Dönemi (253-260).....	131
Diocletian Dönemi (284-305).....	131
İlk Hristiyan İmparator: Konstantin.....	133
Donatist Tartışması.....	135
Aryüs ve Aryanizm Tartışması.....	136
Erken Dönem Hristiyanlığında Teolojik Tartışmalar ve İlk Konsiller.....	148

III. BÖLÜM
DÖRDÜNCÜ YÜZYILDAN ON DÖRDÜNCÜ
YÜZYILA HRİSTİYANLIKDOĞU HRİSTİYANLIĞI VE
ORTODOKS GELENEĞİ

Latin Kilisesi ve Papalığın Doğuşu.....	159
Doğu ve Batı Kiliselerinin Ayrılışı: Büyük Bölünme (Skizma).....	162
Katolik ve Ortodoksların Ortak Noktaları.....	166
Dinî Bir Otorite Olarak Gelenek.....	166
Katolik ve Ortodoks Geleneğinde İbadet.....	170
Roma Katolik Kilisesi ve Kurtuluş.....	172
Orta Çağ Batı Hristiyanlığı.....	174

IV. BÖLÜM
REFORMDAN MODERN DÖNEME HRİSTİYANLIK: PROTESTAN
REFORMU VE SONRASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

Reform Öncesi Durum.....	183
Protestan Reformu.....	194
Luther ve Reformu.....	194
Diğer Reformcular: Huldrych Zwingli ve John Calvin.....	201
İngiliz Reformu.....	207
Radikal Reformcu Hareketler.....	210
Katolik Karşı Reformu.....	212
On Yedinci ve On Sekizinci Yüzyıllarda Hristiyanlık.....	215
Roma Katolikliği.....	216
Lutheranizm.....	216
Radikal Refomcu Gruplar.....	217
Püriten Hareket.....	217
Hristiyan Aydınlanması.....	222
Pietizm ve Yeni Kiliselerin Ortaya Çıkışı.....	225

V. BÖLÜM

MODERN DÖNEMDE HRİSTİYANLIK

Sekülerleşme	231
Sekülerleşmeye Meydan Okumalar.....	234
Roma Katolikliği ve Modernite	235
Protestanlık ve Modernizm	237
Pietizm ve Amerikan Evanjelizmi.....	238
Oxford Akımı.....	239
Kitab-ı Mukaddes Hareketi.....	240
Hristiyanlık ve Sosyal İlgi	242
Hristiyan Fundamentalizmi.....	243
Modern Dönemde Misyonerlik.....	252
20. Yüzyılda Geliştirilen Yeni Misyon Yöntemleri.....	258
Küreselleşme ve Dünya Hristiyanlığı.....	273
Ekümenizm	274

VI. BÖLÜM

HRİSTİYAN KUTSAL METİNLERİ

Yeni Ahit Külliyatının Oluşumu.....	281
Rivayete Dayanan Kutsal Metinler: Oluşum Süreçleri ve Muhtevaları.....	283
Markos İncili.....	290
Matta ve Luka İncilleri	295
Yuhanna İncili.....	297
Elçilerin İşleri.....	299
İncillerin Birbirleriyle İlişkileri.....	300
Mektuplar	307
Apokaliptik Yazılar.....	308
Hristiyan Kutsal Metnini (Bible) Oluşturan Kitapların Muhtevası.....	309

VII. BÖLÜM
HRİSTİYAN İNANÇ VE UYGULAMALARI

Teslis/Üçlü Tanrı İnancı.....	319
İnkarnasyon/Tenleşme.....	324
Kefaret.....	328
Ahiret.....	331
Mesih ve Gelecek Dönem Algısı.....	332
Kilise.....	334
Vaftiz.....	339
Komünyon/Evharist.....	342
Ahlak.....	346
Evlilik.....	351
Ölüm.....	355
Hac/Dinsel Ziyaret.....	359
Giyim-Kuşam.....	362
Zaman ve Mekân.....	365

EK
KUR'AN'IN VERİLERİNDEN HAREKETLE
MÜSLÜMANLARIN HRİSTİYAN ALGISI

Mekke Dönemi.....	376
Hz. İsa ve Meryem.....	377
İncil(ler).....	380
Hristiyanlar.....	381
Medine Dönemi.....	384
Hz. İsa ve Meryem.....	386
İncil(ler).....	390
Hristiyanlar.....	394
HRİSTİYAN DİNÎ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ.....	401
KAYNAKÇA.....	415